

૩૧૬૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૩૧૬૦ વર્ગાક

પુસ્તકનું નામ ૦૧૫૦૧૦૫૦

વિષય ટ- ૧

ગપ ગોળો

યાને ગાંધી ગુજરાત

દીહાર

ગપ ગોળો યાને રચી; આ ગાંધી ગુજરાત.
વાંચી ચીત્ત વિચારજો; ભગનીને સૌ ભાત —૧

મનહરંદ

૧

કેાઈક અક્કલ હીજો ગપ એવું ગોઠવ્યું કે
ભાઈ ભે'નને તેડીને જતો પોતીકા ઘરે
આરામ લેવાને તેહ સુતો વટ વૃક્ષ નીચે
એકા એક ગયો તેહ સીધાવી 'સ્વધામરે
ઉઠાડવા જતાં ઉઠયો નહિ જ્યારે ભાઈ ત્યારે
ભે'ન તેની લાગી ખુણ કરવા વિલાપરે
પહે “ પરવત્ત ” તેયે સાધુ એક આવી ચડયો
સુ'ણીને વિલાપ કહે ભાઈ મત રડરે

૨

દેખ ભાઈ ભાઈ તેરું અખી ઉઠ બંધગા વે।

સોચ મત કર મેરા કે'ના એક મુ'નીએ
 દેખ વો હીખાતા શે'ર માઈ તુંમ જાકે વહાં
 જોપરેકી ખાટી દુશરા રૂમાલ લાઈએ
 સફરખી સાથ લેના પીછે વો ખાટીમે ડાલ
 ડાલકે રૂમાલ ઉપે ભાઈકું બુલાઈએ
 ઉઠેમા જરૂર અમ હુવાહે બચન મેર
 “ પરવત ” પીછે ખાંડ જોપરા ખીલાઈએ

કથી એમ સાધુ પળવારમાં અદશ્ય થયો
 હીહું શે'ર કારમું બનેલું પાછું ભાળતાં
 બે'ન ત્યાં સીધાવી લીધી કોપરાની વાટી ખાંડ
 લઈને રૂમાલ પાછી વળી ન ખોટી થતાં
 ખાંડ ભરી વાટીમાં રૂમાલ આજ્ઞાદીત કરી
 પછી ઢંઢોળવા લાગી ભાઈ ભાઈ ભાખતાં
 પહે “ પરવત ” તેવે જાળકીને ઉઠયો અટ
 વીતી વાત કહી બેને ખાંડ ખવરાવતાં

મુણી વાત ભાઈ કહે બે'ન એ ન સાધુ હોય
 પલ્લુ ખરે ખાત આવી ચઢેલા એ શ્રી હરી
 ધન્ય ધન્ય બે'ન મારી હેત તારૂં હદ પાર
 પ્રાણ તેં બચાવ્યો મારો માગ મુખે ઉચરી
 માયું શું મુખેથી વિરા હુયાતી સારી જો હશે

તો એ મારે લાખ ગણું કહું કથની ખરી
પહે “ પરવત્ત ” પછી લાખ એ’ન આલ્યાં ઘેર
આગ્રકુર્ષા આપી લાટી એ’નને ખુશી કરી

૫

અપાર આનંદ પામ્યાં લાખ એ’ન અન્યો અન્ય
શુભાશીષ આપી પછી એ’ન સાસરે સરી
શુંભી વાત એકે આવી તેણે ખીજને શુંભાવી
ખીજએ ત્રીજને ત્રીજે ચોથાને કાને ધરી
એવી રીતે એક મેક નર નારી કાને જતાં
વાયુ પેગે વાત ગઈ ગામે ગામ પસસી
“ પરવત્ત ” પછીથી રૂમાલ વાટી ખાંડ લઈ
લાઇને ત્યાં આપવાને એ’ન પોતે સંચરી

૬

આપી આવી એક લાવી શુભાળી ઝવન રૂડું
તેનું જોઈ ખીજ પણ આપવાને હપડી
તેને મળી ખંડુકની ણાંધણી એ રૂચિઆની
તેનું જોઈ ત્રીજએ પોખાર ગણ્યા તે ઘડી
એમ દેખા દેખી સહુ ઉપડી લેવાના લોલે
ભલે પછી લાખને ‘રે’વા ન હોય કું’પડી
પહે “ પરવ-ત ” એવી રીતે ઘણે ઘણુ ધલ
એને કેવી એ’નડી કે માહી માતા ‘મેલડી’

કાઝીઆ કહોઈ લીલ લાંગીયાને માછી ગાળી
 કોળી કણ્ણીને રાણી જાયા રજપુત છે
 દેડ તુરી ખાલપાજ લાંડ ભવેયાને લાટ
 વાઘરી જામણીઆને ડાહી માના મુત છે
 ધાંચી મોચી પાટીદાર સુધરેલા વિપ્ર વળી
 સોઘને સુતાર હા હરામી હેમ કુટ છે
 પંદ “ પરવત ” એમ અઢારે વરણમાં
 ખરેખર આવીને ભરાઈ બેઠું બુત છે

૮

આતો ભુત અદભુત જોતાં તો જણાય મને
 ગામે ગામ અને સારા શેરમાં દેખાય છે
 વાટી ખાંડ રૂમાલ બે આનાનો આપીને માલ
 આડ ગણાં દામ જોહીયાંજ કરી જાય છે
 એવી રીતે લાખો રૂપીઆનો લોગ લીધો દીશે
 તેમ છતાં હજી મુખ વિકસ્યું જણાય છે
 પંદ “ પરવત ” પણ કોણ આંખ ખોલી વુઝે
 એને લઈ મુજરાત ગાંધીજ મણાય છે

૯

ખુટાડયા રૂમાલને ખુટાડયા કોપરાંના કુગા
 ખુટાડી છે ખાંડ પણ વેપારીના હાટથી
 વેપારીએ ઠીક તક મળેલી દેખાય જાણી
 તેમણે તો હુટવાજ માંડ્યું જે તે વાતથી

ખુણે જોશરેથી જોળી પુરાતની ઠાટ કાઢયો
ત્યારે ફાટી છીંટને ગવન વેચ્યાં ખાંતથી
પટે “ પરવત્ત ” ફરી એકના બે હરખાયા
પણ શર માયા નહિ જરા જગ તાતથી

૧૦

કોણે વિચાર તેનો કાંઈ પણ કીધો નહિ
આ તે વાત ખરી છે કે છેક નીરાધાર છે !
ગાડર પ્રવહ પેઠે દેખા દેખી વળાં જાય
એને કેનાં જોઈ શુ મુરખ સરદાર છે !
રૂમાલને ખાંડ ભરી વાટી આપવાથી વધે
ભાઈતું આયુષ્ય કયા શાસ્ત્રનો આધાર છે !
પટે “ પરવત્ત ” શુ ચ એટલું ન સમજે કે
વિધી લેખ પર મેખ કોણુ મારનાર છે !

૧૧

પાંડવને શીર પડ્યું દુખ પારાવાર ખરે
નળરાય પણ પીડા પાગ્યો હઠપાર છે
વેચાયો ચંડાળ ઘેર હરિશ્ચંદ્ર રાય પોતે
રામ રખડ્યાનો પણ રામાયણે સાર છે
મુખ દુખ એવી રીત લલાટે લખેલું જોહ
અન્ય જને ભોગ્યાનો નિગમે આધાર છે
પટે “ પરવત્ત ” શુ ચ એટલું ન સમજે કે
વિધી લેખ પર મેખ કોણુ મારનાર છે

ખરે ખાત ગાંડી ગુજરાત આપણી કે'વાય
 વિદ્રજન મુખ તેમાં જુઠું ન જરાય છે
 એકે કયું કામ તેને બીજે ધર્યું હાથ પર
 તેનું જોઈ ત્રીજો પણ તે પડે પડાય છે
 પણ તેમાં સત્યતા રહેલી કેટલી જણાય
 તેની તજવીજ કરી જરા ન જોવાય છે
 પહે “ પરવત્ત ” આતે કેવી અંધ શ્રદ્ધા દિશે
 દેખીને જરૂર માઈં દીલ તો દુખાય છે

દુખાય છે દીલ માઈં પણ ક્યાં કેવી કથાય
 કે'વા જતાં લોક માંય નિંદા મારી થાય છે
 ગામે ગામ અને મોટા શે'રમાંય ચાલે છે તો
 તેના કરતાં તું ડાહ્યો જખરો જણાય છે
 પણ ખરે અદેખાઈ આવી તારે ઉર બસી
 તેથી તારા વદનથી આવડું બદાય છે
 પહે “ પરવત્ત ” આતે કેવી અંધ શ્રદ્ધા દિશે
 દેખીને જરૂર માઈં દીલ તો દુખાય છે

જેથી આ પુસ્તક દ્વારે અંતરનો ઉમરો છું
 કાઢીને કહું છું ભાઈ મે'નને વિસ્તારથી
 બલે છે વિશાળ વૃક્ષ પણ પડવાનું નકલી

જાણી લેવું તેના મુળે ખાવો લાગે ત્યારથી
 આવેકથી અધીક જાવક જ્યારે થવા માંડે
 જાણી લેવું ત્યારે હું ખી થશે લેણદારથી
 પટે “ પરવત્ત ” માટે હું તો વ્યાજખી લખીશ
 નથી કરતો હું એવાં જ્ઞાન ભસનારથી

૫૫

રૂમાલનો હજી સુધી આવ્યો નથી અંત તેમાં
 વળી ગય ગોળો એક એવો સંભળાય છે
 સવાશેર સેવ રાંધી કરી તાંસરીમાં ભરી
 ભાઈ તણે ઘેર જવા એ'ન ચીત્ત ચા'ય છે
 તેને એ'ન પાવડીને ઘોતીયું પેરાવશેજ
 આને ભુડું થવાનો શું ભાવ ભજવાય છે
 પટે “ પરવત્ત ” ખરે અશુભ થવાનું હોય
 ત્યારે તેની મતિ અતિ વિપરીત થાય છે

૫૬

શાણી અને સમજી કદાપી ઠાઈ કહે એમ
 ઠંડા પો'રે ઠીક ગય ગોઠવું જણાય છે
 ત્યારે કહે અકકલનાં આંધળાં ઉચારી એમ
 આપે ન તો વિરા તણું વઢન વંકાય છે
 એક નહિ પણ એવા અનેક વસેલા વે'મ
 મુઠં ચોટ ભુત પ્રેત તણા દરશાય છે
 પટે “ પરવત્ત ” શું પોકારી કહું વારવાર

મે'મ જસ થવાથી એ પરમ પીઠાય છે

૧૧૭

કરું શું વખાણુ લોળી કટાક એ બાઈ તણું
 મુખ મારે એક નેથી પારનો પમાયના
 લેખણુ લઈને બેસું લખવાને કાગળમાં
 લખું શું લેખણુ વડે લખતાં લખાય ના
 હું તો મારે દુઝામાય એટલુંજ ટાંકીશ કે
 એની મુરખાઈથીજ સુખી પેતે થાય ના
 પટે “ પરવત્ત ” પણ લોળપણું જો એ જુને
 તો તો એ પુંજાય લાગે વિલંબ જરાય ના

૧૧૮

જેમાં વનરાજ વનરાજતા સમાન હતો
 જેણે ગાપની ગએલી ગાલી સંપડાવીતી
 હતો સિદ્ધરાજ જયસિંહ સિંહતા સમાન
 જેણે જયાં ને ત્યાં પોતાની કીરતી ગજાવીતી
 જેમાં મુળરાજ લીમદેવ ને કરણ થયા
 જેણે બઈ જનેતાની કુખને દીપાવીતી
 પટે “ પરવત્ત ” તેજ ગુજરાતમાં ગાંડાઈ
 દોણુ બાણુ આજ કયાંથી આવી લરાઈ અતિ

૧૧૯

લંગોટ લગાવી લોટપર ચોટ મારનાર
 લોટ ગુજરાતમાં લંગોટાની કયાં ખોટ છે

નાળીએર નાડા છડી વળી દ્રોણી ચુંદડી
 ચાતુરીથી ઠાઠનાર પણ ચની ચોટ છે
 ટેલ નાખનાર પણ ટેલીયા છે તેટલાજ
 ઉધમ તોળે તો બેળે કીધો બોય કોટ છે
 પહે “ પરવત ” જ્યાં પૌપાય આવા પાખંડી ત્યાં
 ઉત્તતીની આપ રાખવી હરાઇ કોટ છે

૨૦

અરે ! જગતાત મારી વાત ખરે ખાત કહું
 ગાંડી ગુજરાત તજા ઘટનાં ઉતાર જે
 કે તે આવા ગપને ન સ્વપનામાં સાચું માને
 રહી મતિ જોવી ખરે દ્રઢ પહે ધાર જે
 ઉધમમાં જોવી કે જાપાની સમ તેજ થાય
 દુર વે મને હું કહું સમુગ્ર સંહાર જે
 પહે “ પરવત ” જે કથાય ગાંડી ગુજરાત
 તેને ગુણવંતી કરી દીન રાત દારજે

ગીતી વૃત

આ ગુર્જર દે રીત; લોગ પછું હાથું વાર મહીં હરમે
 હુદર વિધ વિધનાથી; કૃપા કરી જાવ દેવ સદા ભરમે-૧

કેમ સાહેબ ? ગપગોળો ગગડાવી ગયા ? ગળ-
 દાવીને શું પ્રહણ કીધું ? કઈ સમજશે ? કે પછી અ-
 મેરતાજ આહાહાહાહા ! ! ! જે તેમજ હોય તો પાંચો
 આ લેગા લેગી—

“ ગામડાનો ગુમાર ”

વરઘો પટેલ—શેઠ મગનલાલ ? ચેમ તમે આ દિવાળી ઉપર મંમઠ જવાના છે એ વાત હાગી કે ?

મગનલાલ—હા જવાનો વીચાર તો છે વરૂ કેમ પુછવું થયું ? આવવાનો વીચાર છે કે નુ ?

વરઘો પટેલ—વચાર જચાર પછી ચીધુ ઘણા લોકો કે છે કે લેણે જલમ લઈને મંગાઈની દિવારી ના જોઈ તેનો અવનારજ છુટી પડ્યો. એ વાત હાગી અથો ? કે પછી ગપોટા હાથું ના કે તો મારા ગોડીઆના હમ.

મગનલાલ—અક્ષર નહ સારી છે તો એમજ ટુંકામાં આજ કાલ મુંબાઈએ આ કળીયુગમાં ઇંદ્રપુરી સમાન છે ત્યાંના શેઠીઆઓના વૈલવનો તો સીમાડોજ નથી ત્યાંની દેહીપ્યમાન દરેક ઇમારત તે આકાશ સાથે વાતો કરી રહી છે. આજે અહીંયાં આટલી બધી ગરમી પડે છે. ત્યારે ત્યાં મુર્ય કઈ દિશામાં ઉગ્યો છે. તેનું ત્યાંના શેઠી આઓને તદન જાનજ નથી. તેમાં વળી આ દિવાળી પર તો ત્યાં એટલી બધી રોશનાઈ કરવામાં આવે છે કે, જાણે પાર્વતિના પતિ ભવદેવનું ત્રીભું લોચન ન ઉધડ્યું હોય. તેવો પ્રકાશ નજર આવે છે, આપણા દેશના એક રાજાની સમૃદ્ધિ, તે ત્યાં નિવાસ કરતા એક શેઠીઆના

ધરમાં હોય છે. મતલબ કે લક્ષ્મીનું તો ત્યાં લેખુંજ નથી રાત દિવસ વીજળીક ટ્રામ પણ ધમ ધોધાર ચાલ્યા જ કરે છે પટેલ ? મુંબાઈ તે એક મુંબાઈજ છે. જેની શેઠાનું વર્ણન આ એક મુખથી થઈ શકે તેમ નથી. માટે જોવા જેવી તો ખરીજ તેની સામીતીમાં આપણામાં એક કહેવત છે કે “ જીવ્યા કરતાં જોયું ભલું ” જેથી વિચાર થાય તો કહેજો આપણે ત્યાં સારી પીછાન છે. એટલે ખાવા પીવા તેમ ઉતરવાની કોઈ પણ પ્રકારે અડચણ પડે એમ નથી સમજવાને ?

વરઘા પટેલ—ચીંધુ મમઇમેં મારી હાહતું એવું જોવાનું સે ? તાણે તો જરૂરી મને જોવ તાણે તેડતા જજો. રખે વીહરી જતા. મારા મનને તો આ વાત હાંભરીને અતારથીજ જોવા હાડ તલ પાપડ થાય છે. એમ તેડી જશોને ?

મગનલાલ—વારૂ જરૂરી તેડી જઈશ નહિ ભુંડું, પછી કાંઈ.

કર્તા—ધનતેરશને દિવસે લક્ષ્મી પુજન કરી કાગી ચૈત્રશને દિવસે, મગનલાલ શેઠ વરઘા પટેલને તેડી રાતની ટ્રેનમાં મુંબાઈ જવા સારૂ ઉપડી ગયા. પટેલ સાહેબે તો આ પહેલ વહેલાંજ આગ ગાડીના થતા ખટપટ ખટપટ ખટપટ ખટપટ, તેમ ઓપલરના ભુંગળામાંથી નીકળતા

ફેક ફેક ફેક ફેક તથા રોશને રોશને વાગતી સીસો-
ટીના તીણા અવાજથી કંટાળી જઇ, ઉભય કાનમાં આંગ
ળીઓ ઘાલી દીધી. અને મગનલાલથી બકવા લાગ્યા કે
ચીધુ આતે મારી હાહુનું ચેમ હાંલયું બય કાંન ફેડી
નાંછયાં તો ને પેલા આજલા મારા બેટા કારા ભુત દેના
આથાની તો ચીરોજ જબરી મગનલાલને આ સાંલગ્રી
ધણજ હસવું આગ્યું. સવારના સાત થતાં તો બાંમ્બેના
પોકાર પ્રાન્ટરોડના પ્લાટ ફોર્મ ઉપર થવા લાગ્યા તેન
સ્તંભી એટલે મગનલાલ શેઠ વરધા પટેલને લઇ ઉતરી
પડયા. અને દ્વારમાં બેસી પોતાના પરમ રનેહી નગીન-
દારા ઝવેરીને ત્યાં ગયા બેઠી મીના મળ્યા લેટયા અરસ
પરસ ઘણા ખુશી થયા.

વખત થતાં જમવાને માટે પાટલા નંખાયા મગનલાલ
તેમ વરધા પટેલ પાટલા ઉપર બિરાજ્યા એટલે તુરતજ
જર્મેન સીલવરના ચક્ર અકાટ મારતા સુંદર ટાટ ચુકવામાં
આગ્યા. અને તેમાં તરેહ તરેહવારની ઉત્તમોત્તમ રસોઈ
પીરસવામાં આવી પીરસવાનું કામ પુર્ણ થતાં તેઓએ જ-
મવા માંડયું. વરધા પટેલ તો પેટ ઉપર હાથ ફેરવતો બય
નેજમતો બય કારણ કે ઘર અગાડી તેાં તે રોટલાને હુંગરીના
કાંદાજ કરડતો હતો. આવું અમૃત તુલ્ય લોજન તો તેણે
સ્વપનામાં પણ આગ્યું નહોતું. જેથી ગળા મુખી આવતાં

ખુબ જરૂરો જમી રહ્યા બાદ રાત્રીના ઉત્તરારાને લીધે તેઓ સુઈ ગયા. સુર્યાસ્ત થતાં વાગુ કરીને તેઓ શહેરમાં ફરવા નીકળ્યા તો ત્યાં આજ દિવાળીના દિવસે રાશનાકાષમાં તો પુછવુંજ શું ?

વરધો પટેલ તો દેખીનેજ દગ થઈ ગયા અને લવારી પર ચઢ્યા કે, મારી હાડની આતે આગ લાગુ કે હું ચીંધુ આ અજવાર જોઈને તો આપણી અંજઈ જવાય છે તેં મેં મારી હાડની આ ગાડીઓના ખટપટાટે તો ચીંધુ મારા કાંતજ ફાડી નાંછાય. ને મારા કારભમેં તો કઉ કને શેઠ ધણક ધણક થાય છે. ચાંણુ બહુતો હતો જે આવી ગમઈ છે નીકર ચીંધુ પંરાના નાછત તો ઢીઠા દેવને પોકી બતર ચીંધુ ઉચ્યાં આંચ આપવો મને તો મારે સુકામે સુચી આવોને, પછે તમારે જોવું જોય તો જોવ

મગનલાલ - (સ્વગત) સુખ રાસાને રાભા કોઈ દિવસ જોયું હોય ત્યારે કને ? મેં વળી આ વેંગ ક્યાં વળગાડયું ? હશે. પટેલ ? ચાલો ત્યારે નથી જોવું ?

વરધો પટેલ - ના શેઠના ચીંધુ આતે ચેમ જોયું બય આંછે તો અંધારાં આવછ આપડે તો ઊંઝી જવાના

કર્તા—પછી મગનલાલ વરધા પટેલને સુકામ પર સુકી આડ્યા ગયા. ત્યાં તેમને માટે રાશનાગારમાં ચારે સળેનો છત્ર પસંજ ખીછાવી તૈયાર રાખવામાં આવ્યો હતો તેના પર સુવાનું જણાવી આકરે ત્યાંથી રૂકસદ લીધી

વરધા પટેલ તે પર સુતાતો ખરા પણુ પોતે બીના કે
 રહેને મારી હાહનું ઉંઝમે આંમ તેમ આરોટતાં બુંધ
 પર પછડી પતાપ. તો પાંહરાં લાંજે. એવા વિચારથી તેઓ
 જમીન ઉપર ગોહડું બીજાવી લેખને હુંકથી ખુઝાવી,
 પોતીકા મનથી નિર્ભય થઇને સુતા પટેલે જ્યાં આગળ
 એશીશું કીધું હતું. તેજ દિવાલ પર શેઠનું સોનાના
 કવાટલા વાળું ચોસકોપ પેટન્ટ વોચ લટકાવેલું હતું. તેના
 કટકટ થતા અવાજથી આપણા પટેલ સાહેબે જાણ્યું કે,
 મારી હાહનું આ અંધે જીવડું કચ કચ કચ કર્યા કરે છે,
 ને ઉંઝવા દેતું નથી. જેથી ભીંત ઉપર આમ તેમ હાથ
 ઠોકરો તો પણ કચ કચ થતો અવાજ બંધ થયો નહિ.
 કારણ કે તે કંઈ જીવડું નહોતું. કે બંધ થાય પટેલ તો
 આમ તેમ ખુબ હાથ અફાળી અફાળીને થાક્યા અને
 અંતે નિંદ્રા નહિ આવવાથી બીજવાઈને, જે જગ્યાએથી
 અવાજ આવતો હતો, તે જગ્યા પર જોરથી એવી તો
 સુકકી મારી કે; ઘડીઆળના તો રામજ રમી ગયા. કાચ-
 ના કડકા નીચે પડ્યા ને કટકટ થતો અવાજ તુરંતજ
 બંધ થયો. એટલે પટેલ પણ મોડી રાત જવાથી નિંદ્રા
 ખીન થઈ કુંભ કરણની માફક નસકોરાં બોલાવતા લાગ્યા.

સવાર થતાં મુગનલાલના મીત્ર બેસતું વપ હોવાથી
 પોતીકા મીત્ર મંડળને બોલાવી બેઠક ઠરી આપણા પટેલ

સાહેબ પણ ભગત થયા ભગદ્ બધ આળ્યા દેખાદેખી
હાથ પગ ધોયા દાતાણુ કરી મુખ પ્રક્ષાલન કીધું.
એટલે તેઓ પણ બેઠકમાં આવીને ખિરાજયા બેઠકમાં
વિધ વિધ તરેહના વાર્તાલાપ તથા ટખાતાન ચાલી રહ્યા
છે તેટલામાં ચાકરે આવી મસાલાદાર ચાના કપ રજુ
કીધા આ પીનાતું કામ આવે છે તેટલામાં ઝવેરીએ પટે
લને પુછ્યું કે પટેલ ? કેમ કંઈ તમારી આંખો લાલ
દેખાત છે વાડ ?

પટેલ તો બાંહે પુછવાનીજ રાહ જોતા હોયની ? તેમ
બોલી ઉઠ્યા કે ચીંધુ તમે તો ખરા પટેલનો આપાય તો
હીચ હોય ધોતો એમ ? ભુંધ પર પછાડવાનો મારા બેટા
ખાટસાના પૈયા તે એટલા બધા ઉંચા કે બાંહે આમ તેમ
આરોટતાં પટલ ભુંધ પડે ચીંધુ ઉંચે પાંચા જે ભુંધ
પર પથારી કરીને લાંબે હાથરે હુતો તે મેં વરી મારી
હાહનું એય છવડું નહ ચક કટતું ચડે લાજયું કે
ઉંઝવાજ નાદે મેં આડા અવરા ઘણાએ હાથ ચોર્યા
ચીંધું ચક ચક કરતું છાનુંજ તારે પછી ચીંધુ મને કાર
સહયોની ? તે તારીને એવી તો અચ્ચી મારી જે તાં
ને તાં મારી હાહનાના રામજ રમાડી હીધા તાણે મારા
આચાનું છેલ્લું ચક ચક કરતું રયું. ને તાણે જરા આંધ
મે ઉંઝનો પટેલનું આ બોલનું સાંભળી ઝવેરીનો

મનમાં શક ગયો કે, રજેને પંડો ઘડીઆળના કટ કટ થતા અવાજ પરથી જીવડું રામજી, તેને તો નથી તુકશાન ડીધું ? ઉઠીને તપાસ કરી તો તેમજ હતું. ઘડીઆળનાં કવાટલાં બેસી ગયાં હતાં. ને કાચના પટકાનીચે પડ્યા હતા.

ઝવેરીએ આવી હસતાં હસતાં કયું કે પટેલ સાહેબ ? બહાદુરી તો બહુજ કરી દેખાય છેને શું ? અરે ? એતો જીવડું નહિ પરંતુ ઘડીઆળ હતું બહુ તો તમને તેના કાચ હાથમાં વાગ્યા નહિ ?

આ સાંભળીને ઝવેરીના ચીન ગંજામાં પંડલના ગુખાઈ ભરેલા કૃત્વથી હઠપારની હસા હસ્યા વાલી અને તે એટલે સુધી કે, હસી હસીને નીચા નચી, પંડલની સુખાઈ ભરેલી વાત બાણે પૃથ્વી માતાને નિવેદન કરતા ન હોય ?

પટેલ પણ ઘડીઆળની વાત સાંભળી, તથા બેઠકમાં પોતાની હાંસી થઈ બાણી અંખવાણાજ પડી ગયા અને સર્વેને એ મનમાં અનુમાન ડીધું કે સુજે ગામડાના શુમાર તે શુમાર અરુતુ !

સુર વાંચક ! આ કટખીત કથા વાંચીને તારા મનમાં એટલું તો આવ્યુંજ હતું, કે આવો ઉત્તમ મનુષ્ય કેહ પામી આવા છેકજ અનઘડ બે એકલા રહ્યા તો પછી આ દુનીઆ પર આવ્યા ને ન આવ્યા બેથી તું આ ગપગોળો વાંચી ને વહેમના વમળમાં તણાવે માં ? હો ?

સમાપ્ત.

“વાંચો ? નહિ વાંચોતો પસ્તાશો.”

અંતગતરી—આંવા બંને મોડીની ? કેમ કંઈ અંજ બહુ દિવસ કૃપા ?
 મોહિની—બંને ! અમારી ને કૃપા / કૃપાતો તમારા જેવાં ભાગ્યશાળીની
 વેત્તએ. પરંતુ તમારાં દર્શન તો દેવને પણ દુર્લભ કે ઘરમાંથી બહાર
 ન નીકળવું. અને જ્યારે વેત્તએ ત્યારે હાથમાં આપડી આપડીને આપડી
 અંતગતરી—અમાં ભાગ્યશાળી જેનાં / તમે ક્યાં ભાગ્યશાળી નથી.
 આપણ સ્ત્રીઓનું ભાગ્ય તો સ્વામીની હયાતીમાંજ સમાવેલું છે. તો
 તે તમારે પણ છે.

મોહિની—છે તો ખરા પ . . .

અંતગતરી—કેમ પણ કહીને વાત પેટમાં રાખી શું અને કહેવા જેવી નથી
 મોહિની—તમને કહેવા જેવી નહાય એમ ને અને તે મોટું
 આવી છું. અને તેનો સત્ય કિન્તર તમાર આપવાજ પડે

અંતગતરી—બંને / જરા પણ સંકાય રાખ્યા વગર ખુશીથી કહો
 તેનો કિન્તર મારી બુદ્ધિ અનુસાર હું અવશ્ય આપીશ આપણે ક્યાં બુ
 દ્ધગીરી છે જે

મોહિની—બુદ્ધગીરી નથી તો કહેવાનું માત્ર એટલુંજ કે, તમારા સ્વા
 મા તમારા પર અન્યંત પ્રેમ રાખે છે તેમ તમારું ભરવુંજ હમણું
 ભરે છે. તો તમે અવશ્ય તમારા સ્વામીને કંઈ કરાવવું હોવું વેત્તએ

મારે તમારથી વિરુદ્ધ છે હું પુર્વ કહું ત્યારે ને પશ્ચિમ બતાવે. મત
 ભાગ્ય કે અમાર આપણ આપણમાં બનવું નથી તે ને મારજ પાણી
 પાણીમાં પીએ અને મારજવશ વર્તે એવું કંઈ બતાવે બુદ્ધું કહેતા

મારે એમત કે પછી આપણે પણ રામનું રાજ ભોગવીએ
 “પશ્ચિમ યાને મોહિની” આ આપડી સ્ત્રીઓને અતિ
 ઉપયોગી છે.

મોહિની—શું કહે છે ! એ આપડીમાં એવી વશીકરણ વિદ્યા છે
 જેને ક્યાંથી મળેવી

અંતરંગવરી—ક્યાંથી દેમ ! આપણું લગ્નપરમાળ પાણીના
 આંખે કોનાપર દરવાજો ખેંચેલો હશે તો અંતરંગની દુકાનને કંઈકનીક ત્યાંથી
 મોઢિની—લોક લોક મારા અંતરંગની એક દિવસ એ દુકાનની તારીક દર
 નાં કહેતા હતા કે જેમાં જનન જનનની લાકડીઓ, રંગ ખેંચેલી નાની
 મોટી દુકા, મન પસંદ પાડીશ, હિચા મેકરના અંખુ, તેમ મારાંજન
 કોણેથીની લગ્નિઓ, મુગધદાર દેશી તેમ વીજાચની સાબુઓ, નિશાગમ,
 ચાલતી દુકાનીશ, હિંદુ અને મુસ્લિમની ચોપડીઓ કાગળ, કપર, લુંદર,
 મોટ પેપર, પેન્સીલ, પીલ, બક, ખાશા મરંતના ફેન્સી ખડાઓ, જનન
 જનનની સુદર શાદી, મોટીંગ પેપર, મોઢાં, દેશી કોણેથીની ખુટ, નાના
 મોટા તમામ જાતના નકશા હિંદુ નૃસિંહજી કાન્સા, લગ્નપરમાળ આંખે એવાં

કાન્સા, મુગધે માથે, ગુલપકાવડી, અંતરંગ સાવડીંગા, ખંચાણ
 જતની દુકાનની પાંચપાસે પશુચરણ પુનતંજ તેમજ રામાયણ માંના મ
 લાનનત વાગેલો હિંદુ લેખ મહેરમાની કમળા ધર્મ અથાના ભાગ વગર
 રાખેલા છે. તેજ કની પીનું આપણું સ્ત્રીઓના લાભના પાણુ પુરતેક
 ત્યાં મળે છે, એ વાત તો મેં તમારા મુખેજ સાંભળી વાર ત્યારે તો
 હું એમાની એક છુક ત્યાંથીજ મગારી લાવ્યું. પાણુ તે પડેલાં તેમાંની
 કટલીક મુખ્ય લગ્નકાન સાંભળવા મારી જતાંજા છે.

અંતરંગવરી—જેન મને કહેવાનું કંઈજ દરકત નથી. તેમ હું કમ
 માન પણ માગતી નથી. પરંતુ મારી કોઈની નીકરી મંગળાગવરી સ
 જન ખીમાર છે તેની ખખર લેવા માટે હાલ મારે ત્યાં જવું છે. જત્યો
 લાચાર છું.

મોઢિની—જેન ! આલો ત્યારે હું પણ તમારી સાથેજ તેમને લેવા મા
 ટે આવું છું. અને ત્યાંથીજ પરભારી ઘેર જતશ.

અંતરંગવરી—મારી મહેરમાની આલો,

દેશાઈ અંતરંગની કંપની

તમામ જાતનાં પુરતેક વેચમાર-કોનાપર દરવાજો નં. ૩૦

